

**KATTALAR QICHIMASI (PRURIGO ADULTORUM):
ETIOPATOGENEZ, KLINIK KECHISH VA ZAMONAVIY DAVOLASH
YONDASHUVLARI**

Abdimo‘minov Azizbek Oybek o‘g‘li

RIDV va KIATM Surxondaryo viloyati hududiy filiali dermatovenerologi

Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti Tibbiyot kafedrasida assistenti

+998912330303 oaasis97@mail.ru

KIRISH

Prurigo adultorum (kattalar qichimasi) — bu surunkali, qattiq qichishish bilan kechadigan terining tugunchali (papulyoz) dermatoz bo‘lib, murakkab patogenezga ega. Kasallik nevrogen, immunologik, allergik va psixosomatik omillar bilan bog‘liq bo‘lib, odatda, boshqa surunkali dermatozlar (masalan, atopik dermatit) fonida rivojlanadi yoki mustaqil nospesifik allergik reaksiya sifatida yuzaga chiqadi. Kasallikning o‘ziga xosligi — bemorlarni uzoq davom etuvchi qichishish va tirnashlarga majbur qiluvchi papulalar va nodulalarning shakllanishidir. Ko‘p hollarda hayot sifati keskin pasayadi, uyqu buzilishi, nevroitik holatlar, depressiv simptomlar bilan kechadi.

MAQSAD

Kattalar prurigosining etiopatogenezi, klinik shakllarini, tashxis usullarini va zamonaviy davolash strategiyalarini ilmiy jihatdan chuqur tahlil qilish hamda samarali terapevtik yondashuvlarni asoslab berish.

VAZIFALAR

- 1.Kattalar qichimasining etiologik va patogenetik omillarini o‘rganish.
- 2.Kasallikning klinik shakllarini va differensial diagnostikasini tahlil qilish.
- 3.Zamonaviy diagnostika usullari va ularning samaradorligini ko‘rib chiqish.
- 4.Davolashda qo‘llanilayotgan farmakoterapevtik vositalarni tahlil qilish.
- 5.Psixoterapevtik va hayot tarzini o‘zgartirishga qaratilgan yondashuvlarni o‘rganish.
- 6.Kasallik profilaktikasi va remissiya davrini uzaytirish usullarini ishlab chiqish.

ASOSIY MAZMUN

1. Etiopatogenez

Immunologik omillar:

T-hujayrali gipereaktivlik

IgE darajasining oshishi (allergik fonda)

Sitokinlar: IL-4, IL-31, TNF- α ishtirokida terining yallig‘lanishi

Nevrogen va psixogen omillar:

Autonom asab tizimi disfunktsiyasi

Stress, depressiya, uyqusizlik

Teri afferent nerv tolalarining sezuvchanligining ortishi

Allergik va ekzogen omillar:

Kontakt allergenlar

Oziq-ovqat yoki dori vositalariga allergiya

2. Klinik kechish

Papulonodulyar toshmalar: qattiq qichishadigan, zich, qizg‘ish yoki jigarrang rangli nodulalar (pruriginoz tugunchalar)

Ko‘p tirnalgan izlar, ikkilamchi infeksiyalar (impetiginizatsiya)

Eng ko‘p zararlangan joylar: oyoq-qo‘l orqa yuzalari, son, bel, elka, kurak sohalari

Qichishish — kechasi kuchayadi, stress bilan bog‘liq

3. Tashxis

Klinik tashxis — xarakterli toshmalar va shikoyatlarga asoslanadi

Differensial tashxis:

Atopik dermatit

Neyrodermit

Pruritus sine materia (asosiy sabab topilmaydi)

Qandli diabet yoki buyrak yetishmovchiligi fonidagi prurigo

Laborator tekshiruvlar:

IgE darajasi

Biokimyo

Terining biopsiyasi

4. Davolash yondashuvlari

Topikal vositalar:

Kortikosteroid kremlar

Kalsinevrin ingibitorlari (takrolimus, pimekrolimus)

Antiseptik vositalar (ikkinchi infeksiyani oldini olish uchun)

Sistemali terapiya:

Antigistaminlar (loratadin, setirizin, levocetirizin)

Sedativ preparatlar (diazepam, valeriana ekstrakta)

Immunomodulyatorlar (siklosporin, metotreksat — og‘ir holatlarda)

Dupilumab — yangi biologik dori (IL-4R α antagonisti)

Qo‘shimcha yondashuvlar:

Fototerapiya (UVB 311 nm)

Psixoterapiya va kognitiv-bixevioral terapiya

Stressni kamaytirish, uyquni normallashtirish

XULOSA

Kattalar prurigosi — bu terining surunkali, qattiq qichishish bilan kechadigan, bemor hayot sifatini keskin pasaytiruvchi kasallikdir. Uning patogenezi murakkab bo‘lib, immun, nevrogen va psixosomatik omillarni o‘z ichiga oladi. Zamonaviy davolash faqat simptomatik emas, balki patogenetik yondashuvga asoslangan bo‘lishi kerak. Biologik terapiya va integrativ yondashuvlar (psixoterapiya, hayot tarzini o‘zgartirish) bilan natijalar sezilarli yaxshilanmoqda.

TAVSIYALAR

Prurigo bilan kasallangan bemorlarga kompleks, multidisiplinar yondashuvni qo‘llash.

Standart davolash protokollariga biologik preparatlarni qo‘shish imkoniyatlarini klinik sinovlarda baholash.

Terapevtlar va dermatologlar o‘rtasida bemorlarni birgalikda kuzatish tizimini joriy etish.

Prurigo simptomlarini yengillashtirish uchun psixosozial yordamni yo‘lga qo‘yish.

Davolovchi shifokorlar uchun prurigo haqida zamonaviy klinik tavsiyalar asosida malaka oshirish kurslarini tashkil etish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati:

Cho, S., Strickland, I., Boguniewicz, M., & Leung, D. Y. M. (2001). Fibronectin and fibrinogen contribute to the enhanced binding of *Staphylococcus aureus* to atopic skin. *The Journal of Allergy and Clinical Immunology*, 108, 269–274.

Weidinger, S., & Novak, N. (2016). Atopic dermatitis. *The Lancet*, 387, 1109–1122.

Ständer, S., et al. (2019). Prurigo nodularis: Diagnostic and therapeutic aspects. *Journal der Deutschen Dermatologischen Gesellschaft*, 17, 15–20.

DermNet NZ. (2023). Prurigo nodularis. Retrieved from <https://dermnetnz.org/topics/prurigo-nodularis>

Williams, K. A., et al. (2020). Dupilumab in the treatment of prurigo nodularis: A case series and review of the literature. *JAAD Case Reports*, 6(8), 696–700.